

Miroslav Vicić

PEDAGOŠKI ASPEKT PROVOĐENJA KATEGORIZACIJE I EVIDENCIJE DJECE OMETENE U FIZICKOM I PSIHIČKOM RAZVITKU

Referat sa Savjetovanja u Krapinskim toplicama, svibnja 1971.

1. U kompleksnom pristupu kategoriziranja i evidentiranja djeteta ometenog u somatopsihičkom razvitku značajno mjesto pripada specijalnom pedagogu-defektologu, stručnjaku za rad s pojedinom kategorijom djece ometene u razvitku. Bez namjere da umanjujemo značenje ostalih članova stručnog tima, smatramo da je potrebno naglasiti specifičnu ulogu defektologa u procesu kategorizacije, dok liječnici, socijalni radnici i psiholozi uglavnom konstatiraju postojeće stanje (dijagnostika), defektolog uz to obavezno utvrđuje obrazovnu, socijalnu i mentalnu dob ispitanika, zacrtava sistem odgojnih i obrazovnih postupaka kojima se treba djetetu pomoći u toku specijalne edukacije odnosno rehabilitacije. Ova prognostička komponenta defektologova nalaza i mišljenja za instituciju u kojoj će dijete boraviti od neprocjenjive je vrijednosti.

Nažalost u dosadašnjem radu prvostepenih komisija, uloga, mjesto i značenje specijalnog pedagoga imali su u većini slučajeva sekundaran karakter (što je vidljivo iz vrlo siromašne pedagoške dokumentacije), ili (što je u potpunom raskoraku s pravilnikom) pedagoška ispitivanja vršili su opći pedagozi, ili, u nedostatku adekvatnog defektologa, mentalno retardirano dijete ispitivao je surdo-pedagog i sl.

Evidentno je, da su mnoge prvostepene komisije, radeći na gore prikazan način, radile neadekvatno i usudili bismo se reći protupropisno. Ova nas konstatacija navodi na zaključak, da svaka prvostepena komisija, koja u svojem sastavu nema primjerenog defektologa, nije kompetentna da daje o primarnom oštećenju ispitanika konačan sud, a njezin rad karakterizira površnost, necjelovitost i, u defektološkom smislu riječi, nestručnost. Smatramo da broj prvostepenih stručnih komisija za kategorizaciju treba svesti na razumnu mjeru, odnosno odobriti rad samo onoj koja je u stanju provesti u potpunosti čl. 15 Pravilnika o kategorizaciji i evidenciji.

2. Specijalni pedagog-defektolog, član prvostepene komisije treba biti kompletna ličnost u smislu adekvatne stručne spreme — samo visoko kvalificirani tiflopedagog može pedagoški obrađivati slijepo dijete, visoko kvalificirani surdopedagog može pedagoški obrađivati gluho i nagluho dijete, visoko kvalificirani stručnjak za rad s mentalno retardiranom djecom može pedagoški obrađivati ovo dijete i tako redom

Uz visoku kvalifikaciju defektolog treba obavezno posjedovati dugogodišnje iskustvo u radu s djecom ometenom u somatopsihičkom razvoju, što je neophodno s obzirom na specifičnosti svakog pojedinog ispitanika.

Posebno je važno da defektolog, član prvostepene komisije, posjeduje široku pedagošku i defektološku kulturu, da je solidan poznavalac praktičnih i teoretskih dostignuća svoje struke, što će mu posebno koristiti kod davanja konačne ocjene o sposobnostima ispitanika, kao i kod zacrtavanja prognoze o posebnim mjerama koje škola, institucija, roditelji i drugi faktori trebaju poduzeti da bi se dijete u procesu edukacije, socijalizacije i radnog pripremanja najoptimalnije razvijalo

Uz sve navedene kvalitete defektolog član prvostepene komisije, treba biti ličnost od kontakta, koja će kod rada s ispitanikom stvoriti atmosferu prijaznosti, povjerenja i spontanog reagiranja. Ovo se postiže jednim uvodnim neformalnim razgovorom s djetetom, ili još bolje stvaranjem tzv. hoby-room situacije u kojoj dijete bira aktivnost prema svom afinitetu, a defektolog ga opservira pridružuje se djetetu i njegovoj aktivnosti i neprimjetno uvlači dijete u ispitnu situaciju. Nažalost, u većini je slučajeva ispitivanje situacije bez navedene uvertire, pa djeluje na dijete deprimirajuće, često i šokantno i inhibitorno pa rezultira odbojnošću- defanzivom i negativnim stavom djeteta prema ispitivaču. Evidentno je da je za stvaranje stimulativne i motivirajuće situacije neophodno i više vremena i posebno uređen i opremljen prostor, kao i defektolog koji će svoje ispitivanje savjesno izvršiti.

3. Gore navedenim opisom motivirajuće situacije načeli smo i problem metodologije rada defektologa člana prvostepene komisije za kategorizaciju. Po našem uvjerenju metodologija, odnosno način rada defektologa treba proći kroz nekoliko faza:

a) Proces ispitivanja defektologa počinje na posredan način tj. kroz **temeljitu analizu** cjelokupne anamneze ispitanika — socijalnu, medicinsku i psihološku. Na bazi ove analize defektolog dobiva opći uvid u somatopsihički status ispitanika.

b) Nakon toga defektolog analizira i proučava postojeću pedagošku dokumentaciju odjetetu. (Napomena: Osnovna škola koja šalje dijete na kategorizaciju obavezno bi trebala, uz prijavu, dostaviti komisiji cjelokupan dosije o djetetu, njegove karakteristične pismene, likovne i druge radove, svoje pedagoške primjedbe i dr.).

c) Tek nakon studiozno proanaliziranih nalaza i dokumentacije defektolog počinje neposredno raditi s djetetom:

1. Motivirajuće i stimulativno uvodi dijete u ispitivanje.
2. Ispituje govornu, socioemocionalnu, somatsku i mentalnu zrelost djeteta.
3. Konstatira obrazovni nivo djeteta uz pomoć posebno konstruiranog instrumentarija (testovi znanja, zadaci objektivnog tipa, konstruktivni materijali i sl.).

d) Na temelju svega provedenog donosi defektološko odnosno specijalno pedagoško mišljenje i sud o ispitaniku, kao i prijedlog o pedagoškim mjerama koje treba poduzeti nakon ispitivanja odnosno kategorizacije.

4. Na završnoj sjednici svih članova prvostepene stručne komisije prezentira i obrazlaže svoje stručno mišljenje, usaglašava ga, a po potrebi i brani. U slučaju neslaganja s konačnim sudom o djetetu, treba iskoristiti pravo veta, budući da je ravnopravni član stručne ekipe.

Zaključak i prijedlozi

Želja bi nam bila da se nakon ovog značajnog Savjetovanja mjesto, uloga, značenje i zadaci specijalnog pedagoga-defektologa, člana prvostepenih komisija za kategorizaciju — interpretiraju na način prikazan u ovom izlaganju.

Posebno bismo bili zadovoljni ako smo ovim sažetim izlaganjem ukazali kolegama defektolozima na radu u prvostepenim komisijama putove i načine rada s ciljem unapređivanja i objedinjavanja osnovnih koncepcija specijalno-pedagoškog tretmana na području cijele SR Hrvatske. Uostalom, to je bila i osnovna uloga ovog Savjetovanja.

Na kraju predlažemo da se u što skorije vrijeme pristupi izradi Pravilnika za potrebe SR Hrvatske u koji bi se unijela suvremena defektološka terminologija, a jedan poseban član trebao bi biti posvećen mjestu, ulozi i zadacima defektologa, fundamentalnog važnog stručnjaka prilikom kategorizacije djeteta koje je ometeno u somatopsihičkom razvitku.

Summary

PEDAGOGIC ASPECT OF CATEGORIZATION AND EVIDENCE OF PHYSICALLY AND PSYCHOLOGICALLY RETARDED CHILDREN

This paper was read at the Conference for promoting the work of the categorization commission at Krapinske Toplice in May, 1971. The role of a special pedagogue-defectologist in a professional team was emphasised, because he together with a doctor, a social worker and a psychologist decides upon the retardation category and degree of a handicapped child. A prognostic component of the defectologist's findings and his opinion was especially stressed, which is of great importance for the institution where the child will be rehabilitated. The former work of incomplete professional commissions was also critically analysed. Then the author describes the qualities which must be possessed by a defectologist, as a member of the first grade commission for categorization, and he discusses the methodology of his work. At the end of the paper he pleads for the improvement of the existing Statute, where the place, role and duties of a defectologist should be specially stressed — because he is an extremely important expert in categorization of a person retarded in his psychosomatic development.

Miroslav Vicić

predavač

Visoka defektološka škola
Zagreb